Novitates Theriologicae, Pars 15: 141–143 (2022)
Українське теріологічне товариство НАН України

Поліщук Ігор Костянтинович — зоолог, еколог, природоохоронець, дослідник степу

Ігор Загороднюк

Національний науково-природничий музей НАН України (Київ)
e-mail: zoozag@ukr.net; orcid: 0000-0002-0523-133X

Zagorodniuk, I. **Polishchuk Ihor Kostiantynovych, a zoologist, ecologist, conservationist, and steppe researcher**. — An essay on one of the most experienced specialists in the study of steppe faunal communities and issues of their monitoring and protection. Igor Konstantinovych passed a long research school at the biostation of the Department of Ecology of the Institute of Zoology of the Ukrainian Academy of Sciences in Chaplynka, which further contributed to his work as a zoologist in the reserve Askania-Nova. His research include the dynamics of small-mammal populations, the reaction of predators to economic activity, long-term changes in fauna, the state of protected species and prospects for their conservation, the impact of steppe fires on the mammal fauna. The researcher participates in the expertise of the impact of construction and operation of wind farms on the bat fauna in the Azov, Syvash, and Northern Black Sea regions.

Біографічні деталі

Поліщук Ігор Костянтинович народився 20 квітня 1952 р. у м. Рівне, в родині службовців. Після закінчення середньої школи у 1969 р. працював електрослюсарем, а з наступного року проходив службу у Військово-морському флоті. Протягом 1973–1978 рр. навчався на біологічному факультеті Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (кафедра зоології хребетних), отримав кваліфікацію біолог-зоолог. Після університету був направлений на роботу до Інституту зоології АН УРСР (ІЗАН).

В ІЗАН працював 13 років у відділі популяційної екології та охорони наземних хребетних, як керівник стаціонару для стеження за популяціями шкідливих гризунів, який знаходився в смт Чаплинка Херсонської обл.. У 1980–1984 рр. навчався в заочній аспірантурі при Українському НДІ тваринництва «Асканія-Нова» (УНДІТ).

Рис. 1. Ігор Поліщук. Лютий 2002 р., з архіву автора.

У 1991 р. через фінансові труднощі асканійський стаціонар ліквідували, і у жовтні 1991 р. Ігор Костянтинович перевівся на посаду м.н.с. УНДІТ при відділі цілинного степу. Після відокремлення заповідника у травні 1995 р. від УНДІТ він переведений на посаду старшого наукового співробітника. Продовжує працювати там само — як с.н.с. лабораторії біомоніторингу і заповідного степу Біосферного заповідника Асканія-Нова.

Ключові наукові доробки

Ігор Костянтинович — фахівець із вивчення ссавців, екології тварин, аналізу степових угруповань та розробки заходів з охорони природи.

З 1979 р. згідно з договором між ІЗАН та УНДІТ стаціонар «Чаплинка» перебазували до смт Асканія-Нова, де велися біоценологічні дослідження, до яких був залучений Ігор Костянтинович. Темою аспірантського дослідження (1980–1984) було з'ясування впливу панівних видів гризунів на рослинність цілинного степу «Асканія-Нова» та навколишніх агроценозів. З різних причин дисертацію не завершено, проте дослідник продовжив вивчення степових угруповань ссавців та інших груп хребетних.

Ігор Костянтинович Поліщук має 96 публікацій, присвячених різноманітним групам асканійської фауни хребетних та популяційним явищам: впливу на рослинний та ґрунтовий покрив полівки гуртової, динаміці чисельності та біотопному розподілу теріофауни, акліматизації бабаків, екології степового орла, ролі сови вухатої в регуляції чисельності мишовидих гризунів, інвентаризації кажанів, рептиліям, рибам штучних водойм, рідкісним видам фауни та інші (Поліщук 2001, 2002, 2012; Поліщук & Реут 2000, 2005 та ін.). Значну увагу приділяє й питанням історичних змін та охорони степової фауни (Поліщук 2008, 2009 та ін.).

Ігор Костянтинович є одним із провідних фахівців у галузі вивчення угруповань дрібних ссавців методом аналізу пелеток хижих птахів. Ним видано узагальнювальну працю «Досвід оцінки населення дрібних ссавців Біосферного заповідника "Асканія-Нова" пелетковим методом» (Поліщук 2009).

За час роботи в ІЗАН брав участь у понад 40 експедиціях, в т. ч. по прогнозуванню впливу на фауну ссавців будівництва каналу Дунай–Дніпро. Польові дослідження проводить щороку і дотепер. Упродовж 2010–2019 рр. брав участь у створенні науково-технічної продукції за проєктами з розробки експертного висновку з впливу спорудження й експлуатації ВЕС на добові та трансконтинентальні міграції кажанів.

Рис. 1. Ігор Поліщук (ліворуч) та Олег Котляров у асканійському степу на обліках дрібних ссавців. Близько 1983–1984 рр., з архіву автора.

Чесноти, захоплення, суспільна робота, відзнаки

Постійний член Вченої ради Біосферного заповідника «Асканія-Нова», член методичної комісії та редколегії наукового журналу «Вісті Біосферного заповідника Асканія-Нова». Проводить заняття зі слухачами Малої академії наук, екскурсоводами та студентами-практикантами. Значну увагу в дослідженнях, окрім ссавців, приділяє також герпетофауні.

Ігор Костянтинович — учасник низки теріологічних шкіл та інших заходів Українського теріологічного товариства, член ради Теріологічної школи та автор низки видань УТТ. Профіль дослідника в Гугл-Академії:

https://scholar.google.com.ua/citations?user=7O1e6rsAAAAJ

Література

Гавриленко, В. С., М. А. Листопадський, І. К. Поліщук, В. П. Думенко. 2010. *Конспект фауни хребетних Біосферного заповідника «Асканія-Нова».* Андрєєва М. М., Асканія-Нова, 1–119.

Дрогобич, Н. Ю. 2002. Поліщук Ігор Костянтинович (до 50-річчя з дня народження). *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*, **4**: 205. https://bit.ly/3IGIpXR

Поліщук, І. К., Ю. О. Реут. 2000. Динаміка чисельності та структура стад копитних (Ungulata) у природному ядрі заповідника «Асканія-Нова». *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*. **2**: 67–78.

Поліщук, І. К., Ю. О. Реут. 2005. Вплив господарської діяльності на розміщення нір хижих ссавців Carnivora у природному ядрі Біосферного заповідника «Асканія-Нова» та спектр кормів лиса звичайного. *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*, **7**: 123–130.

Поліщук, І. К. 2005. Деякі аспекти впливу нориць гуртових Microtus socialis Pallas, 1773 на рослинність заповідного степу «Асканія-Нова». *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*, 7: 89–101.

Поліщук, І. К. 2008. Історичні зміни в населенні земноводних, плазунів та дрібних ссавців Біосферного заповідника «Асканія-Нова». *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*, **10**: 90–102.

Полищук, И. К. 2009. *Опыт оценки населения мелких млекопитающих Биосферного заповедника «Аскания-Нова» погадочным методом.* БЗ «Аскания-Нова», Аскания-Нова, 1–54.

Полищук, И. 2012. Курганчиковая мышь Mus spicilegus (Muridae, Rodentia) в Аскании-Нова и Херсонской области. *Праці Теріологічної Школи*, **11**: 71–76.

Поліщук, І. К. 2018. Вплив пожеж на герпето- і теріофауну заповідника «Асканія-Нова» — огляд результатів досліджень 1981–2015 рр. *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*, **20**: 22–47.

Загороднюк, І. **Поліщук Ігор Костянтинович — зоолог, еколог, природоохоронець, дослідник степу.** — Нарис про одного з найбільш досвідчених фахівців із вивчення фауністичних комплексів степу і питань їх моніторингу й охорони. Ігор Костянтинович пройшов тривалу дослідницьку школу на стаціонарі відділу екології Інституту зоології АН УРСР у Чаплинці, що надалі сприяло роботі як зоолога в заповіднику «Асканія-Нова». Відомими є його дослідження щодо динаміки чисельності популяцій дрібних ссавців, реакції хижих звірів на господарську діяльність, багаторічних змін фауни, стану «червонокнижних» видів і перспективи їхнього збереження, впливу степових пожеж на теріофауну. Дослідник бере участь в експертній оцінці впливу спорудження та експлуатації вітрових електростанцій на фауну кажанів у Приазов'ї, Присивашші та Північному Причорномор'ї.